

УДК 378.018:[378.4:61(477.85-25) БДМУ

*А.М. Грозав, В.О. Черноус, О.О. Перепелиця***АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ НАВЧАННЯ СЛУХАЧІВ ПІДГОТОВЧОГО
ВІДДІЛЕННЯ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
У 2013-2014 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ**

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Резюме. У статті проведено аналіз результативності навчання хімії слухачів підготовчого відділення для громадян України Буковинського державного медичного університету. При наявності 76,5 % слухачів із репродуктивним рівнем сформованості розумових дій середні показники випускників підготовчого відділення на зовнішньому незалежному оцінюванні з хімії в 2013-2014 н.р. вищі за національні. Шестимісячний термін навчання сприяє підготовці більшої кількості слухачів із високим рівнем досягнень на зовнішньому незалеж-

ному оцінюванні з хімії на відміну від тримісячної підготовки, яка забезпечує результативність навчання більшої кількості слухачів із середнім рівнем досягнень. Для досягнення вищих показників слухачів із низькими навчальними можливостями пропонується збільшити кількість навчальних годин і зменшити чисельність слухачів у групах.

Ключові слова: слухачі підготовчого відділення, показники результативності навчання, національні показники.

Вступ. Система зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів вищих навчальних закладів є важливою і невід'ємною складовою освітньої системи держави, основою забезпечення рівного доступу молоді до вищої освіти в Україні.

Для здійснення висококваліфікованої підготовки всіх категорій абітурієнтів із конкурсних загальноосвітніх дисциплін, які виносяться Українським центром оцінювання якості освіти на зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО), при Буковинському державному медичному університеті створено підготовче відділення (ПВ) – систему доуніверситетської підготовки до вступу на всі спеціальності та форми навчання університету. Головне завдання, яке ставлять перед собою викладачі підготовчого відділення для громадян України Буковинського державного медичного університету (ПВГУ БДМУ), – сприяти реалізації права громадян України на здобуття вищої медичної освіти. А результати ЗНО випускників ПВГУ БДМУ є, без сумніву, головним індикатором діяльності викладацького складу підготовчого відділення.

Мета дослідження. Проаналізувати результати зовнішнього незалежного оцінювання з хімії випускників підготовчого відділення для громадян України Буковинського державного медичного університету.

Матеріал і методи. Обрана для статистичного аналізу група охоплює 62 учнів, які навчалися на ПВГУ БДМУ у 2013-2014 навчальному році та виявили бажання вступити до вищих навчальних закладів України. Дев'ятикласники та десятикласники, які були слухачами ПВ, але не здавали ЗНО, до уваги не брались.

Предметом аналізу були такі кількісні показники навчальної діяльності слухачів ПВГУ БДМУ: а) результати успішності протягом навчання; б) кількість пропусків занять протягом

навчання; в) результати ЗНО з хімії; г) середній бал атестату про повну загальну середню освіту. Порівняльний аналіз результатів успішності слухачів проводили також за такими ознаками: регіональною (області України); типом місця проживання (місто, село, районний центр); типом навчального закладу (загальноосвітня школа, ліцей, гімназія, коледж); статтю. У ході дослідження визначалися статистичні показники для порогових груп слухачів ПВ із низьким (124-154 бали), середнім (155-174 бали) та високим (175-200 балів) рівнем досягнень, виокремлених з урахуванням кількості отриманих слухачами балів на ЗНО з хімії. Як контрольні використовувалися середньостатистичні по країні (національні) показники, оприлюднені Українським центром оцінювання якості освіти України в щорічному статистично-аналітичному звіті [5, 6].

Результати дослідження та їх обговорення. ПВГУ БДМУ у 2013-2014 н.р. вело свою діяльність за стаціонарною та дистанційною формами навчання зі слухачами загальноосвітніх навчальних закладів семи областей України. Учні із Чернівецької області становили 81,8% всього складу, з якими навчання велось, переважно стаціонарно. Дистанційна форма навчання сприяла розширенню регіональних кордонів і залученню слухачів із інших областей – Івано-Франківської, Тернопільської (по 4,55 %), Рівненської, Закарпатської, Волинської, Вінницької (по 2,27 %). З 11 районів Чернівецької області на ПВГУ БДМУ навчалися представники восьми – Кіцманського, Сторожинецького (по 9,62 %), Вижицького, Глибочко-го, Новоселицького (по 7,69 %), Кельменецького (5,77 %), Заставнівського та Хотинського (по 1,92 %). Набір ПВ 2013-2014 н.р. охоплював 54,5 % слухачів із сільської місцевості, 15,9 % із районних центрів та 29,5 % із міст, з них 65,2 % дівчат та 34,8 % хлопців. Найчисельнішою групою серед слухачів ПВ були учні загальноосвітніх шкіл

(65,3 %), решта – студенти медичних коледжів (15,4 %), учні ліцеїв (13,5 %) та гімназій (5,77 %). 90,4 % слухачів ПВ стали студентами БДМУ, зокрема студентами спеціальностей «Лікувальна справа» (25,8 %), «Стоматологія» (12,9 %), «Фармація» (6,5 %), «Педіатрія» (3,3 %), решта – студентами коледжів БДМУ. 9,6 % слухачів стали студентами інших вишів України – КПІ, ЧНУ, НМУ, ЛНМУ. Серед слухачів ПВ із високим (більше 174 бали) та середнім (155-174 бали) рівнем досягнень на ЗНО з хімії найбільшою популярністю користується спеціальність «Лікувальна справа» (рис. 1). Менш популярними серед цієї категорії слухачів є спеціальності «Стоматологія», «Фармація» та «Педіатрія».

У 2013-2014 н.р. середній бал середньостатистичного медаліста країни становив 174 бали, а середній бал, отриманий медалістами Чернівецької області (єдина область із середнім балом меншим 170) – 167,6 бала [5]. Хоча серед слухачів ПВ було всього 11,3 % медалістів, проте 21,3 % слухачів одержали на ЗНО з хімії більше 174 бали. Найвищий здобуток слухача-випускника ПВ із хімії в 2013-2014 н. р. склав 198,5 бала (Шмідов І. В.). 66 % слухачів отримали результат, який дозволив претендувати на будь-який

напрямок у медичному виші. У межах 124-140 балів набрали тільки два слухачі.

Апріорі рівень досягнень слухачів ПВ залежить від ряду чинників: а) рівня сформованості розумових дій слухача; б) рівня базисної (шкільної) підготовки з дисципліни; в) терміну навчання на підготовчих курсах.

Наявність слухачів із різним рівнем шкільної підготовки передбачає диференційований підхід до підлітків із підвищеними навчальними можливостями та тих, що відчувають труднощі в навчанні. Тому для визначення рівня індивідуальних досягнень слухача на першому занятті з хімії проводили вихідний контроль знань за різнорівневими завданнями у форматі ЗНО (рис. 2). Результати вихідного контролю серед слухачів ПВ 2013-2014 н.р. засвідчили, що 76,5 % слухачів набрали менше 154 бали, 20,6 % – у межах 155-174 бали та 2,94 % – більше 175 балів. Тобто, з набору ПВ становили слухачі, яким, за класифікацією Н.І. Мурачковського, властивий репродуктивний рівень сформованості розумових дій, низький інтерес до навчання, а також невисокий рівень самоорганізації [1, 2]. Тому ця категорія підлітків потребувала особливої уваги з боку викладачів.

Після завершення курсу підготовки проводили підсумковий контроль рівня знань випускни-

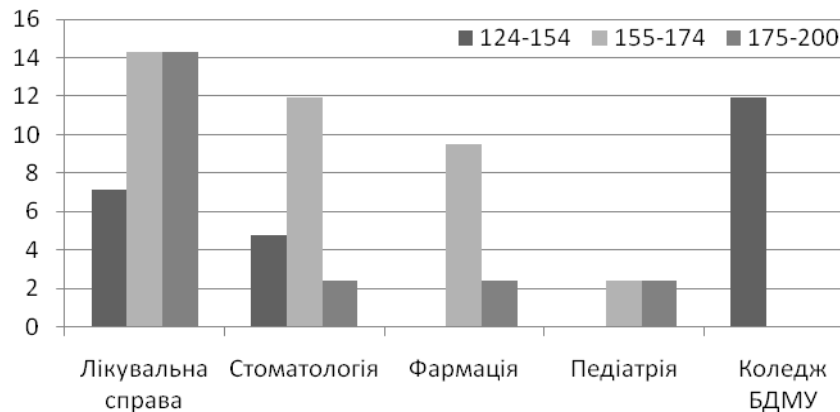

Рис. 1. Розподіл популярності спеціальностей БДМУ серед слухачів підготовчого відділення для різних порогових груп

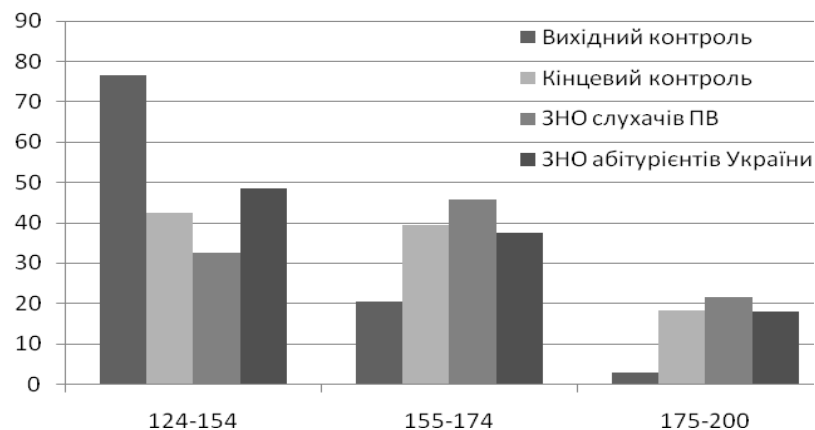

Рис. 2. Результати успішності слухачів з хімії протягом навчання на підготовчому відділенні, розподілені за пороговими групами

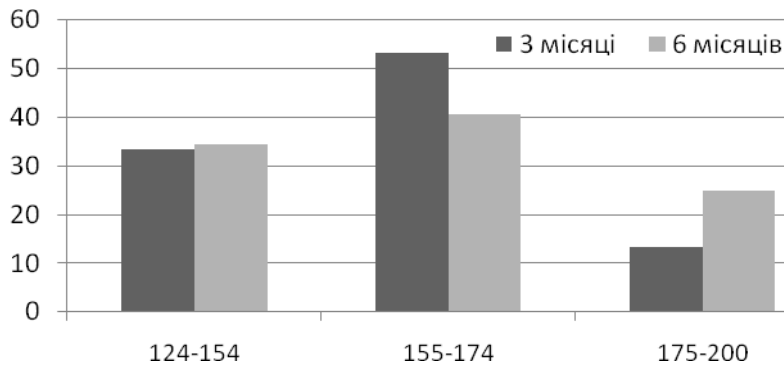

Рис. 3. Показники результативності слухачів підготовчого відділення на зовнішньому незалежному оцінюванні з хімії, розподілені у порогові групи з урахуванням термінів навчання

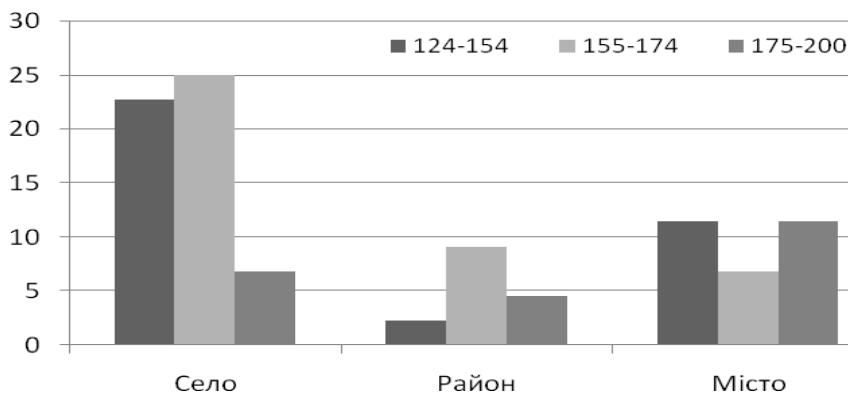

Рис. 4. Показники результативності слухачів підготовчого відділення на зовнішньому незалежному оцінюванні з хімії, розподілені із урахуванням порогових груп за ознакою місця проживання

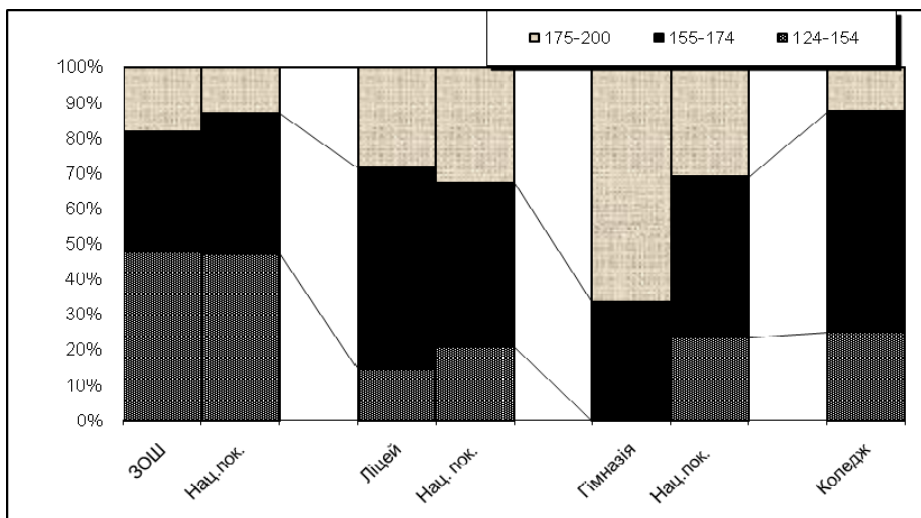

Рис. 5. Показники результативності слухачів на зовнішньому незалежному оцінюванні з хімії, розподілені з урахуванням порогових груп за типом навчального закладу

ків ПВ за завданнями у форматі ЗНО, результати якого засвідчили, що навчання на ПВ збільшило відсоток слухачів, які одержали більше 155 балів (рис. 2). При проведенні кореляційного аналізу між результатами вихідного та кінцевого рівня знань слухачів встановлено пряму кореляційну залежність ($r=0,87$, $p<0,01$). Достовірні кореляційні залежності встановлені між показниками вихідного ($r=0,81$, $p<0,01$) і підсумкового ($r=0,84$, $p<0,01$) контролю слухачів та навчальними досягненнями слухачів, засвідченими наявністю сертифіката ЗНО з хімії. Загалом, слухачі ПВ на ЗНО з

хімії продемонстрували кращі результати, ніж середньостатистичний абітурієнт країни 2014 року (рис. 2). Вищі результати слухачів на ЗНО у порогових групах 155-174 бали та 175-200 балів у порівнянні з показниками підсумкового контролю свідчать про високі вимоги викладачів ПВ при підготовці буклету для підсумкового контролю.

Встановлена слабка кореляційна залежність між балом ЗНО і балом з хімії, засвідченого наявністю атестату про повну загальну середню освіту ($r=0,4$), свідчить про суб'єктивно-критеріальний підхід до оцінювання знань із хімії

в різних навчальних закладах. Відсутність достовірної залежності між підсумковим рівнем контролю знань та кількістю пропусків занять слухачами під час навчання на ПВ свідчить, на нашу думку, про результативність дистанційної форми навчання, яка передбачає не тільки листування з викладачем, вебінари, але й on-line лекції.

Показники результативності серед слухачів із різними термінами навчання на ПВ, які здавали ЗНО з хімії, розподілені у порогові групи з низьким, середнім та високим рівнем досягнень становить 34,0 %, 44,7 % і 21,3 % відповідно. При терміні навчання шість місяців відсоток слухачів із високими досягненнями в 1,9 раза більший ($p < 0,001$), ніж при тривалості навчання три місяці (рис. 3). При цьому, кількість слухачів при тримісячному терміні навчання із середнім рівнем досягнень в 1,3 раза більше ($p < 0,001$), ніж при шестимісячному. Відсоток слухачів, що мали низький результат з хімії на ЗНО, не залежав від терміну навчання. Зрозуміло, що для слухачів, які відчувають труднощі в навчанні, засвоїти п'ятирічний шкільний курс хімії за короткий шеститримісячний термін нелегко, враховуючи також той факт, що більшість слухачів ПВ навчались у школі за програмою з хімії рівня стандарту, яка відрізняється від програми ЗНО за змістом на 96 пунктів [4]. Без сумніву, відсутність серед слухачів ПВ тих, хто не склав ЗНО з хімії вже позитивний результат, проте для досягнення вищих показників для слухачів із низькими навчальними можливостями необхідно збільшити кількість навчальних годин й зменшити чисельність слухачів у групах до восьми осіб.

Незважаючи на те, що вимоги до рівня навчальних досягнень не залежать від місця проживання, результати слухачів протягом навчання на ПВ та на ЗНО, що мешкають у місті, вищий (рис. 4). Показник середнього бала сертифіката ЗНО з хімії слухачів, що мешкають у місті, вищий на 6,5 бала, ніж у слухачів, які мешкають у сільській місцевості. При цьому, показник середнього бала атестата про повну загальну середню освіту слухача, жителя сільської місцевості, вищий на 0,55 бала. Серед слухачів ПВ, що мешкають у сільській місцевості, з низьким та середнім рівнем досягнень на ЗНО з хімії у 2 та 3,7 раза більше ($p < 0,01$) відповідно, ніж серед слухачів, що мешкають у місті (рис. 4). Серед слухачів ПВ із високим рівнем досягнень в 1,7 та 2,4 раза більше ($p < 0,01$) мешканців міста, ніж мешканців сіл та районних центрів, відповідно. Підтверджується тенденція, відповідно до якої вищі за середні по Україні показники ЗНО мають передусім школи міст, порівняно зі школами районних центрів та сіл [2]. Отримані результати свідчать про різні підходи щодо шкільного викладання та оцінювання у різних навчальних закладах.

На ПВ навчались учні з різних типів навчальних закладів (рис. 5). Найнижчі здобутки продемонстрували учні загальноосвітніх шкіл (ЗОШ), що пов'язано, на нашу думку, з малим

обсягом годин, відведених на уроки хімії [3, 4]. Маючи недостатній обсяг знань, і, як наслідок, низький рівень оперування системою навчальних понять із предмета, саме ця категорія абітурієнтів найбільше відчуває потребу в додатковій підготовці до ЗНО. Проте слухачі ПВ, які навчались у ЗОШ, продемонстрували вищі результати за середньостатистичні показники по країні в пороговій групі 175-200 балів (рис. 5). Слухачі ПВ, випускники ліцеїв, продемонстрували кращі результати у пороговій групі 124-154 бали та 155-174 бали, порівняно з національним показником, в 1,4 та 1,2 раза відповідно. Серед учнів гімназій, слухачів ПВ, відсутні представники у пороговій групі 124-154 бала, а в пороговій групі 175-200 балів, гімназистів у 2,2 раза більше за національний показник.

Статистика щодо результатів випускників медичних коледжів у звіті Українського центру оцінювання якості освіти України не висвітлена, тому порівняльний аналіз результатів цієї категорії абітурієнтів не проводився. При цьому, привертає увагу високий показник у пороговій групі 154-175 балів та найнижчий серед усіх типів навчальних закладів у групі 175-200 балів. У цілому, найбільшу кількість учнів із низькими навчальними досягненнями з хімії готують ЗОШ, із середнім рівнем досягнень – медичні коледжі та ліцеї, з високим рівнем досягнень – гімназії. Тому природно, що випускники гімназій найменш чисельно представлені на підготовчому відділенні, а учні ЗОШ – найбільше. Отже, можна стверджувати, що якість підготовки учнів загальноосвітніх шкіл відрізняється від підготовки в гімназіях і ліцеях, при цьому, спостерігається подібна тенденція, в цілому, й по Україні [5, 6].

Серед слухачів ПВ із низьким та середнім рівнем досягнень на ЗНО з хімії дівчат в 1,3 та 5,7 раза більше ($p < 0,001$) відповідно, ніж серед слухачів-хлопців, а серед слухачів із високим рівнем навчальних досягнень хлопців в 1,5 раза більше ($p < 0,001$), ніж дівчат, що узгоджується із загальною тенденцією по Україні.

Висновки

1. 76,5% набору підготовчого відділення для громадян України Буковинського державного медичного університету в 2013-2014 н.р. становили слухачі з репродуктивним рівнем сформованості розумових дій. Навчання на підготовчому відділенні збільшило відсоток слухачів у порогових групах із середнім та високим рівнем досягнень. Середні показники слухачів підготовчого відділення для громадян України БДМУ на зовнішньому незалежному оцінюванні з хімії в 2013-2014 н.р. вищі за національні.

2. Шестимісячний термін навчання сприяє підготовці більшої кількості слухачів із високим рівнем досягнень на зовнішньому незалежному оцінюванні з хімії на відміну від тримісячної підготовки, яка забезпечує більший відсоток слухачів із середнім рівнем досягнень. Для досягнення вищих показників слухачів із низькими навчаль-

ними можливостями слід збільшити кількість навчальних годин і зменшити чисельність слухачів у групах.

3. Якість підготовки та підходи щодо оцінювання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах різняться за територіальною ознакою. Вищі за середні по Україні результати зовнішнього незалежного оцінювання з хімії мають передусім учні міських шкіл, на відміну від районних та сільських. При цьому спостерігається тенденція, коли вищий результат демонструють учні гімназій та ліцеїв, натомість учні загальноосвітніх шкіл мають нижчі результати.

Перспективи подальших досліджень. Отримані результати є підґрунтям для розробки методичних підходів у роботі з різними категоріями слухачів підготовчого відділення, а також є свідченням необхідності прийняття управлінських рішень, спрямованих на суттєве реформування системи загальної середньої освіти, зокрема розробки рекомендацій щодо додержання єдиних критеріїв в оцінюванні навчальних досягнень учнів-випускників загальноосвітніх навчальних закладів.

Література

1. Гриньова М.В. Організація навчальної діяльності підлітків з низьким рівнем досягнень при вивченні предметів природничого циклу / М.В. Гриньова, К.Ю. Вовк / Полт. держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 2001. – 120 с.
2. Мурачковський Н.И. Психологические аспекты организации дифференцированных форм работы на уроке / Н.И. Мурачковський // Совет. педагогика. – 1983. – № 10. – С. 35-40.
3. Перепелиця О.О. Методичні підходи викладання хімії на підготовчому відділенні для громадян України у Буковинському державному медичному університеті / О.О. Перепелиця // Бук. мед. вісник. – 2014. – № 1. – С. 194-197.
4. Перепелиця О.О. Проблеми підготовки фармацевтів з курсу органічної хімії до ЛІІ Крок 1. Фармація / О.О. Перепелиця, А.М. Грозав // Бук. мед. вісник. – 2014. – № 4. – С. 263-269.
5. Порівняння результатів вимірювання навчальних досягнень, отриманих шляхом стандартизованого рейтингового та суб'єктивного критеріального оцінювання, випускників навчальних закладів 2014 року, нагороджених золотою (срібною) медаллю / Статистично-аналітичний звіт. – 2014. / <http://testportal.gov.ua/reports/>.
6. Результати зовнішнього незалежного оцінювання – 2014. Регіональні дані / Статистично-аналітичний звіт. – 2014. / <http://testportal.gov.ua/reports/>.

АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ СЛУШАТЕЛЕЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ ДЛЯ ГРАЖДАН УКРАИНЫ БУКОВИНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА В 2013-2014 УЧЕБНОМ ГОДУ

А.Н. Грозав, В.О. Чорноус, О.О. Перепелица

Резюме. В статье проведен анализ результативности обучения химии слушателей подготовительного отделения для граждан Украины Буковинского государственного медицинского университета. При наличии 76,5 % слушателей с репродуктивным уровнем формирования умственных действий средние показатели выпускников подготовительного отделения на внешнем независимом оценивании с химии в 2013-2014 у.г. выше национальных. Шестимесячный срок обучения обеспечивает подготовку большего количества слушателей с высоким уровнем достижений на внешнем независимом оценивании по химии в отличие от трехмесячной подготовки, обеспечивающей результативность обучения большего количества слушателей со средним уровнем достижений. Для достижения более высоких показателей для слушателей с низкими учебными возможностями предлагается увеличить количество учебных часов и уменьшить численность слушателей в группах.

Ключевые слова: слушатели подготовительного отделения, показатели результативности обучения, национальные показатели.

STUDY EFFECTIVENESS ANALYSIS OF STUDENTS OF PREPARATORY DEPARTMENT FOR CITIZENS OF UKRAINE IN BUKOVINIAN MEDICAL STATE UNIVERSITY FOR 2013-2014 ACADEMIC YEAR

A.M. Hrozav, V.O. Chornous, O.O. Perepelytsia

Abstract. Chemistry study effectiveness analysis of students of preparatory department for citizens of Ukraine in Bukovinian state medical university was conducted in this article. In the presence of 76,5 % of students with reproductive level of mental actions formation, the mean rates of preparatory department graduates' in the independent external evaluation in chemistry in 2013-2014 academic year are higher than the national ones. The training period of six months facilitates preparation of higher quantity of students with high achievement level in the independent external evaluation in chemistry, unlike the 3-month period, which provides for training of higher quantity of students with average achievement level. In order to reach higher rates from the students with low learning capacity it is proposed to increase the quantity of academic hours and to decrease the quantity of students in the groups.

Key-words: students of preparatory department, indicators of study effectiveness, national rates.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – проф. Р.С. Булик

Buk. Med. Herald. – 2015. – Vol. 19, № 1 (73). – P. 250-254

Надійшла до редакції 25.11.2014 року